

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY
NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z EKONOMIKY**

BRATISLAVA 2016

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskum a športu Slovenskej republiky
dňa 21. 12. 2016 pod číslom 2016-25786/49974:1-10B0 s platnosťou od 1. 9. 2018

1. CIEĽ MATURITNEJ SKÚŠKY

Ekonomika ako voliteľný maturitný predmet má žiakom sprostredkovať potrebné vedomosti, zručnosti a spôsobilosti, pomocou ktorých získajú základnú orientáciu vo fungovaní ekonomického systému spoločnosti. Zároveň budú schopní narábať so základnými ekonomickými kategóriami, pojmami, procesmi a javmi, s ktorými sa budú stretávať v každodennom živote. Ekonomika má významnú úlohu v procese prípravy žiaka nielen na získanie ekonomických poznatkov, ale aj určitých zručností a postojov, ktoré sa týkajú ekonomického života spoločnosti i každodenného života občana v nej, aby získali praktické zručnosti spojené s využívaním ekonomických ukazovateľov a právnych noriem.

V súlade so základným cieľom predmet umožňuje žiakom:

- pochopiť fungovanie reálnej ekonomiky na mikroekonomickej úrovni, na makroekonomickej úrovni i na svetovej úrovni,
- oboznámiť sa so stručným vývojom ekonomického myslenia a historickou podmienenosťou ekonomiky,
- osvojiť si rôzne typy ekonomiky a výrobné faktory,
- získať vedomosti o základných formách podnikania a základných princípoch fungovania trhovej ekonomiky,
- ovládať ekonomické funkcie štátu,
- oboznámiť sa s úlohami peňazí v zmiešanej ekonomike a so vzťahmi národného hospodárstva a svetovej ekonomiky.

Cieľom internej časti maturitnej skúšky z ekonomiky je overiť, do akej miery získané vedomosti, zručnosti a postoje žiakov zodpovedajú požiadavkám učebných osnov a štandardov.

2. CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI

Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z predmetu ekonomika vymedzujú jednotlivé tematické celky v súlade s platnými učebnými osnovami:

- **Historická podmienenosť ekonomiky**
- **Trhový mechanizmus a jeho pôsobenie**
- **Trh výrobných činiteľov**
- **Organizácia a formy podnikania**
- **Makroekonomické pojmy a vzťahy**
- **Peniaze a bankový systém**
- **Ekonomická úloha štátu**
- **Svetové hospodárstvo**

Učebný obsah maturitnej skúšky je konkretizovaný formuláciou požiadaviek na vedomosti a zručnosti žiakov pre základnú úroveň.

2.1 Historická podmienenosť ekonomiky a základné etapy vývoja ekonomického myslenia

Obsah

Najvýznamnejšie smery a predstavitelia ekonomického myslenia od staroveku až po súčasné smery.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.1.1 Vysvetliť vznik a začiatky ekonomického myslenia

- Vysvetlite predhistóriu ekonómie ako vedy.
- Vyberte podstatné myšlienky základných ekonomických teórií stredoveku.

2.1.2 Charakterizovať rozvoj ekonomickej teórie v 16. – 19. storočí

- Charakterizujte ekonomické učenie merkantilizmu a fyziokratizmu.
- Charakterizujte názory jej najvýznamnejších predstaviteľov.
- Porovnajte jednotlivé názory a urobte ich analýzu.
- Vysvetlite ekonomické názory teoretikov anglickej klasickej školy – A. Smith, D. Ricardo.

2.1.3 Charakterizovať súčasné smery ekonomického myslenia

- Charakterizujte hlavné črty ekonomického myslenia J. M. Keynesa a aplikáciu jeho podstatných myšlienok v našej ekonomike.
- Objasnite použitie súčasných smerov ekonomického myslenia v ekonomickej praxi – monetarizmus, teória racionálnych očakávaní.

2.2 Vymedzenie základných predpokladov fungovania ekonomického systému

Obsah

Potreby, statky, výroba, výrobné faktory, deľba práce, triáda základných ekonomických problémov, typy ekonomík.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.2.1 Vysvetliť poňatie a vymedzenie ekonómie a ekonomiky

- Definujte a klasifikujte potreby a statky.
- Odlíšte pojmy ekonomika a ekonómia, uveďte príklad.
- Vysvetlite vývoj deľby práce.

2.2.2 Charakterizovať typy ekonomík

- Vymenujte a charakterizujte typy ekonomík.
- Vysvetlite a odpovedajte na triádu základných ekonomických problémov.
- Uveďte príklady na jednotlivé typy ekonomík.

2.2.3 Charakterizovať pojmy výrobné faktory, výroba a spotreba

- Charakterizujte vstupy a výstupy výroby.
- Vysvetlite výrobné faktory a ich dôchodky.
- Vysvetlite význam reprodukčného procesu.

2.3 Trh a trhový systém. Trhový mechanizmus.

Obsah

Trh, trhový mechanizmus, subjekty trhu, nedostatky a nedokonalosti trhu, dopyt, ponuka, cena, trhová rovnováha, dokonalá a nedokonalá konkurencia, monopol.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.3.1 Vymedziť pojem trh a trhový mechanizmus a jeho fungovanie

- Vymenujte a charakterizujte základné typy trhov a subjekty trhu.
- Poukážte na nedostatky a nedokonalosti trhu.
- Vysvetlite fungovanie trhového mechanizmu, použite príklady zo života.
- Charakterizujte trhovou cenu a proces jej tvorby.
- Uveďte činitele ovplyvňujúce veľkosť ponuky a dopytu.

2.3.2 Charakterizovať fungovanie trhového systému

- Vysvetlite konkurenciu medzi ponukou a dopytom.
- Uveďte príklady na cenovú a necenovú, dokonalú a nedokonalú konkurenciu.

- Charakterizujte formy nedokonalnej konkurencie – monopoly.
- Vysvetlite vzťah monopol a konkurencia.

2.4 Trhy výrobných faktorov

Obsah

Trh práce a mzda, trh pôdy a pozemková renta, trh kapitálu, úrok a zisk.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.4.1 Vymedziť kategóriu výrobného faktoru – prácu

- Vysvetlite pojem dopyt po práci, hraničný produkt práce.
- Vysvetlite pojem ponuka práce a činitele určujúce ponuku.
- Charakterizujte podstatu a formy mzdy.
- Použite príklady z praxe na spôsoby zvyšovania miezd, vysvetlite pojmy priemerná mzda a minimálna mzda v SR.

2.4.2 Vymedziť kategóriu výrobného faktoru – pôdu

- Vysvetlite obsah pojmov ponuka a dopyt po pôde.
- Vysvetlite vytváranie trhovej ceny pôdy.
- Vysvetlite rozdiel medzi nájomným a rentou.

2.4.3 Vymedziť kategóriu výrobného faktoru – kapitálu

- Charakterizujte pojmy potencionálny a reálny kapitál.
- Vysvetlite úverový vzťah, úrok a úroková miera.
- Charakterizujte trh kapitálu, vytváranie dopytu a ponuky.
- Vysvetlite kategóriu zisku, využite príklady zo života.
- Charakterizujte investície, ich delenie.

2.5 Podniky a formy podnikania

Obsah

Podnik, podnikanie, predpoklady a subjekt podnikania, typy podnikov, právne formy podnikania, živnosti, majetok podniku.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.5.1 Vysvetliť predpoklady podnikania a jeho charakteristické znaky

- Vysvetlite predpoklady podnikania a subjekt podnikania.
- Vysvetlite podnik a ciele činnosti podniku. Vysvetlite výrobné faktory v podniku.
- Uvedte členenie podnikov – podľa veľkosti, podľa vlastníctva, podľa výsledku podnikania, podľa hospodárskeho odvetvia.
- Využite príklad z praxe, navštívte podnikateľský subjekt.

2.5.2 Charakterizovať organizačno – právne formy podnikania

- Charakterizujte jednotlivé druhy živností podľa Živnostenského zákona.
- Vysvetlite, aké predpoklady musíte splniť na dosiahnutie živnostenského listu.
- Charakterizujte obchodné spoločnosti, vysvetlite a porovnajte ich vnútornú organizáciu.
- Pracujte s Obchodným zákonníkom.
- Vysvetlite formy združení podnikov.

2.6 Makroekonomické pojmy a vzťahy

Obsah

Základné makroekonomické ukazovatele, hrubý národný produkt, meranie HNP, úspory a investície, ekonomický rast, činitele ekonomického rastu, ekonomický cyklus.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.6.1 Vysvetliť základné makroekonomické ukazovatele

- Charakterizujte makroekonomické ukazovatele – HNP, domáci produkt, ND, čistý národný produkt a disponibilný dôchodok, nominálny a reálny produkt.
- Vysvetlite výdavkovú a dôchodkovú metódu výpočtu HNP na konkrétnych výpočtoch.

2.6.2 Vysvetliť makroekonomické vzťahy medzi spotrebou, úsporami, investíciami a hrubým národným produktom

- Vymedzte spotrebu a úspory ako súčasť HNP.
- Charakterizujte investície a ich členenie.
- Vysvetlite vzťah medzi sklonom k spotrebe a sklonom k úsporám, sklom k investíciám.

2.6.3 Charakterizovať ekonomický rast a jeho činitele

- Vysvetlite ekonomický rast a činitele, ktoré ho ovplyvňujú.
- Na príkladoch z ekonomickej praxe vysvetlite kvalitatívne a kvantitatívne činitele ekonomického rastu.

2.6.4 Vysvetliť podstatu ekonomických cyklov

- Charakterizujte hospodársky cyklus.
- Vysvetlite formy hospodárskeho cyklu – recesia, dno, expanzia a vrchol.
- Vysvetlite zvláštnosti vývoja ekonomického cyklu na Slovensku.

2.7 Peniaze v trhovej ekonomike

Obsah

Vznik, formy a funkcia peňazí v trhovej ekonomike, hodnota peňazí, peňažné agregáty, súčasné formy peňazí – kovové, papierové, bankové peniaze, skoro peniaze.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.7.1 Vysvetliť vznik a vývoj peňazí, ich podstatu a úlohu v trhovej ekonomike

- Opíšte podmienky vzniku peňazí.
- Vysvetlite úlohu peňazí v trhovej ekonomike.

2.7.2 Vysvetliť formy a funkcie peňazí

- Vysvetlite formy peňazí vo vývoji a súčasné formy peňazí.
- Charakterizujte jednotlivé funkcie peňazí.
- Vysvetlite význam peňažných agregátov pri ovplyvňovaní ponuky peňazí.

2.8 Bankový systém v trhovom hospodárstve

Obsah

Banková sústava, postavenie a úlohy centrálnej banky, obchodné banky, ich podnikanie, likvidita, bilancia banky, cenné papiere a burza, ich úloha v ekonomike.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.8.1 Vysvetliť bankový systém a jeho fungovanie

- Vysvetlite postavenie bánk v ekonomike.

- Charakterizujte bankovú sústavu u nás.
- Vysvetlite postavenie a úlohy centrálnej banky – NBS.
- Určte postavenie a úlohy obchodných bánk – vyberte si jednu konkrétnu banku, urobte exkurziu.
- Vysvetlite pojmy mena, úver, úrok, kurz meny, platobný styk.

2.8.2 Charakterizovať cenné papiere a funkciu burzy

- Charakterizujte cenné papiere, ich úlohu v trhovej ekonomike.
- Vymenujte druhy cenných papierov – krátkodobé (šeky, zmenky) a dlhodobé (akcie, obligácie, štátne dlhopisy).
- Charakterizujte obchody s cennými papiermi.
- Charakterizujte burzu cenných papierov, obchodovanie na burze – navštívte burzu cenných papierov.

2.9 Nezamestnanosť a inflácia

Obsah

Pracovné sily, práceschopné obyvateľstvo, zamestnaní, nezamestnaní, formy nezamestnanosti, príčiny nezamestnanosti, inflácia, príčiny vzniku inflácie, formy inflácie, dôsledky.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.9.1 Charakterizovať pojmy zamestnaní a nezamestnaní, pracovná sila

- Vysvetlite pojmy pracovná sila, práceschopné obyvateľstvo, zamestnaní a nezamestnaní.
- Charakterizujte formy nezamestnanosti – frikčná, štrukturálna a cyklická.
- Vysvetlite príčiny nezamestnanosti.
- Charakterizujte a uveďte konkrétne príčiny nezamestnanosti u nás.

2.9.2 Vysvetliť príčiny vzniku inflácie, jej podstatu a vonkajšie prejavy

- Charakterizujte infláciu, mieru inflácie, príčiny vzniku inflácie.
- Vysvetlite členenie inflácie z kvantitatívneho hľadiska – mierna, cválajúca, hyperinflácia.
- Vysvetlite členenie inflácie podľa vonkajších prejavov – otvorená, skrytá.
- Vysvetlite členenie inflácie podľa príčin – dopytová, nákladová.
- Charakterizujte dôsledky inflácie a jej vývoj na Slovensku.

2.10 Ekonomická úloha štátu

Obsah

Hospodárska politika, ciele a nástroje, ekonomické funkcie štátu – efektívnosť, rovnosť, stabilita, hospodárska politika a jej ciele, nástroje hospodárskej politiky.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.10.1 Vysvetliť podstatu a subjekty hospodárskej politiky štátu

- Vysvetlite podstatu hospodárskej politiky.
- Charakterizujte ekonomické funkcie štátu.
- Charakterizujte subjekty hospodárskej politiky – parlament, vláda, medzinárodné inštitúcie.
- Vymenujte ciele hospodárskej politiky.

2.10.2 Charakterizovať nástroje hospodárskej politiky

- Vysvetlite monetárnu politiku centrálnej banky a jej nástroje – diskontná sadzba, minimálne povinné rezervy, operácie na voľnom trhu.
- Charakterizujte rozpočtovú politiku a štátny rozpočet, jeho nástroje.
- Charakterizujte dôchodkovú politiku štátu.
- Vysvetlite zahraničnoobchodnú politiku štátu.

2.11 Medzinárodné ekonomické vzťahy

Obsah

Medzinárodný obchod, medzinárodná deľba práce a špecializácia, teória komparatívnych výhod, typy zahraničnej obchodnej politiky, nástroje obchodnej politiky, obchodná a platobná bilancia, zahraničný obchod SR.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.11.1 Charakterizovať medzinárodný obchod

- Charakterizujte podstatu medzinárodného obchodu a jeho výhody.
- Charakterizujte medzinárodnú deľbu práce a špecializáciu.
- Vysvetlite teóriu komparatívnych výhod D. Ricarda.
- Vysvetlite podiel importu a exportu na HDP.

2.11.2 Vysvetliť zahranično – obchodnú politiku štátu

- Charakterizujte jednotlivé typy zahranično–obchodnej politiky štátu – liberálna a protekcionistická.
- Charakterizujte nástroje obchodnej politiky – clá a druhy ciel, kvóty a vývozné subvencie.
- Vysvetlite obchodnú a platobnú bilanciu štátu.
- Charakterizujte medzinárodné obchodné organizácie a členstvo SR v nich.

2.12 Medzinárodné menové vzťahy

Obsah

Medzinárodná menová sústava a jej vývoj, medzinárodný menový systém, Medzinárodný menový fond a Svetová banka, európsky menový systém a európska menová jednotka.

Požiadavky na vedomosti a zručnosti

2.12.1 Vysvetliť vývoj a úlohu medzinárodnej menovej sústavy

- Vysvetlite vývoj medzinárodnej menovej sústavy – bimetalizmus, monometalizmus, zlatý štandard.
- Charakterizujte bretton – woodsky menový systém – založenie MMF.
- Vysvetlite príčiny vzniku kingstonských dohôd.
- Charakterizujte význam a činnosť Svetovej banky.

2.12.2 Vysvetliť riešenie medzinárodných menových vzťahov v rámci EÚ

- Charakterizujte menové vzťahy v Európskej únii.
- Vysvetlite vývoj a fungovanie Európskeho menového systému.
- Charakterizujte európsku menovú jednotku EUR.
- Vysvetlite fungovanie Európskeho menového systému vo vzťahu k SR.

2.13 Medzinárodná ekonomická integrácia

Obsah

Vývoj a formy medzinárodnej ekonomickej integrácie – pásmo voľného obchodu, colná únia, spoločný trh, hospodárska únia, menová únia, úplná ekonomická integrácia, jednotný trh, Slovensko a Európska únia.

2.13.1 Charakterizovať medzinárodnú ekonomickú integráciu

- Charakterizujte príčiny vzniku a vývoj ekonomickej integrácie.
- Vysvetlite formy ekonomickej integrácie – mikro a makro integrácia.
- Charakterizujte jednotlivé integračné zoskupenia.
- Charakterizujte formy ekonomickej integrácie – pásmo voľného obchodu, colná únia, spoločný trh,

hospodárska únia a menová únia.

2.13.2 Charakterizovať vzájomné ekonomické vzťahy Slovenska a Európskej únie

- Charakterizujte postavenie Slovenska vo vzťahu k EÚ.
- Vysvetlite význam a fungovanie asociačnej dohody a ostatných európskych dohôd.